

**„ПРЕКРАСНАТА КАСАНДРА“ ОТ ДЖЕЙН ОСТИН -
ПАРОДИЯ НА ПАРОДИЙНОТО В РОМАН
ЗА ЗАБАВЛЕНИЕ**

*Кристин Димитрова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

**“THE BEAUTIFULL CASSANDRA” FROM JANE AUSTEN -
A PARODY OF THE PARODY IN NOVEL
FOR ENTERTAINMENT**

*Kristin Dimitrova
St. Kliment Ohridski University of Sofia*

This article investigates one of Jane Austen's early children's works – “*The Beautiful Cassandra*”. The purpose of this paper is to study the influence that the novel “*Sentimental Travels in France and Italy*” by English writer Laurence Sterne had on the young Jane Austen. Utilising a comparative approach, parallels and discrepancies between the two novels become evident. This paper also highlights both these similarities and differences, with a focus on identifying “*The Beautiful Cassandra*”’s unique elements. This article outlines the relationship between both books, highlighting that “*The Beautiful Cassandra*” could also be seen as a parody of Laurence Stern’s novel. The remarkable approach and style of the young writer and her use of different genre spectrums in a novel of 4 pages are also briefly analysed. The report also dives into the suspected purpose of Austen’s book – it is personally dedicated to the writer's sister in order to entertain and humour her.

Keywords: Jane Austen; sarcasm; irony; a novel for entertainment

*Някоя от орисниците, които чакат край бе-
бешките люлки, е прехвърчала с нея над света
в мига на раждането ѝ. Когато я връща об-
ратно, Джейн вече знае не само как изглежда
този свят, но е избрала и своето царство.*

Вирджиния Улф

Животът на Джейн Остин не е нито вълнуващ, нито необичаен. Не е белязан с тежки преживявания, не е разклатен душевно и емоционално. Самата тя никога не напуска Англия. Но от малка носи необикновената душа на литературен гений. Вълнуващото у нея е самата ѝ

личност и нейната дарба. Не е било нужно да обикаля света, да търси вдъхновение в далечни страни и екзотични места. Понякога талантът е толкова голям, че е достатъчно само да живее, да наблюдава живота около себе си и изпод перото му да излязат шест романа... Всъщност изпод *нейното* перо излизат много повече творби. Учудващо е наистина как в една обикновена провинция, каквато е Хампшир, в обикновено енорийско семейство се ражда момиче, което без дори да си го поставя за цел, без да съзнава колко ценни ще бъдат творбите ѝ, без да има желание за слава – пише. И не просто пише, тя създава нещо ново в литературната история. „Тя пише за всички, за никого, за нашето време, за своите съвременници; с други думи, дори на тази ранна възраст Джейн Остин вече пише“ (ВУ/У). Но скришом, покрай останалите задължения вкъщи, а след това – написаното подарява, посвещава. Сюжетно историите се отнасят до най-обикновени ежедневни преमेждия, но тя ги превръща в задъхващо четиво, което не позволява на читателя да предугади *как* двамата влюбени ще стигнат до венчилото. Като автор Джейн Остин не се озлобява, не заговорничи, не се докосва до онова, което не разбира или не ѝ е близко до сърцето – не пише за политиката, за войната, за женския въпрос, не смесва авторовата си реч с тази на самите персонажи, не се ядосва, не критикува открито. Саркастично представените персонажи, тънкото им осмиване са така елегантно предадени, че читателят неохотно се съгласява с положителните герои и *сам* критикува отрицателните. Сарказмът и иронията не се натрапват, те са там сред редовете на творбата, без да пречат на чувствителния усет на читателя. Абсолютно удоволствие е читателят да се чувства част от следобедния чай на Ема, слушайки сватовническите ѝ планове; да съчувства на излъганата Мариан; да поразсъждава трезво с Ан; да симпатизира на милата и наивна Фани; да се дразни от гордостта на Елизабет. Героините на зрелите романи на Джейн Остин са пълнокръвни образи, представящи многообразието на женския характер.

Въпросът кога големите автори стават *големи* автори е толкова интересен и занимателен, но също и толкова труден за проследяване. Твърде рядко можем да наблюдаваме развитието на писателя от неговото *детско писане* до зрелите му творби. А ключът към разгадаването на въпроса кога един автор е *голям* може би се крие именно в неговите най-ранни творби, когато умът не е обременен, не пише за никого, но и за всички, не очаква със страх критиката на обществото, не пише, за да се издържа, не превръща удоволствието от изливане на таланта в необходимост от препитание. Едно дете, и то момиче, през късния 18. век пише, за да *се забавлява*.

Сред славата и блясъка на големите романи, за които дори принцът Регент на Англия чете (ДжОЛ/JOL), сякаш замъглени остават най-ранните ѝ детско-юношески творби. Непознат за българската читателска аудитория е цял един корпус от ранни творби, наречени „Ювеналия“, издадени от Р. У. Чапман. „През ХХ в. за образцово се смята шесттомното издание на Чапман от 1932 – 1954 г. Препечатка от това издание е лондонското от 1975 – 1980 г. Първите три тома от първото издание на Чапман, излезли от печат през 1932 г., днес са известни под наименованието „Juvenalia“, латинско наименование, означаващо „юношески творби“ (Хаджикосев/Hadzhikosev 2010: 85). В него са събрани първи, втори и трети том произведения, подредени по години на създаване, като най-ранните ѝ творби са от 12-годишна възраст. По страниците на „Ювеналия“ са поместени пиеси, съчинени от Джейн и посветени на членове от семейството ѝ, както и кратки романи от по няколко страници, там е съхранен един цял епистоларен роман, познат като „Лейди Сюзън“ (на български е издаден отделно като самостоятелен роман от 2016 г.). На български език нямаме пълния превод на „Ювеналия“, но в отделна книга са събрани едни от най-емблематичните ѝ юношески творби – „Катрин“ от 2007 г. Там е поместен и романът, обект на доклада – „Прекрасната Касандра“. Самата „Ювеналия“ обхваща годините от 1787 до 1793 г., като епистоларният ѝ роман „Лейди Сюзън“ е от 1793-4г. (за него С. Хаджикосев смята, че се е вдъхновила от „Опасни връзки“ на Лакло и това е нейният вариант на 17-годишна възраст)¹, поместени са и нейни писма, недовършени творби, опит за историческа хроника на Англия и *молитви*.

В доклада обект на изследване е ранната ѝ детска творба – романът „Прекрасната Касандра“. Смятам, че този малък нешлифован от българската критика диамант, ще се окаже ключ за вратата към детето писател, детето автор. Началото на гения, създавал светове от 12-годишна възраст. Една привилегия е да имаме оцелели първите ѝ писателски произведения, а още повече, че те са достъпни на български.

Ще положим тази ѝ ранна творба в контекста на времето, в което живее и твори, за да се обясни спецификата на сюжета и посланията на романа, които на пръв прочит са сякаш нелогични и непоследователни, лишени от смисъл. Основен ориентир за съпоставяне между „Прекрасната Касандра“ и популярните литературни течения, романи и стилове на писане през късния 18. век е един представителен роман, писан от

¹ Вж. Хаджикосев/Hadzhikosev 2010: 89.

небезизвестния за онази епоха Лорънс Сърн – неговата пародийна творба „Сантиментално пътешествие из Франция и Италия“.

Прекрасната Касандра – години на създаване

„Мадам, Вие сте образец на съвършенството. Вашият вкус е изтънчен, чувствата Ви – благородни, а добродетелите неизброими. Лицето Ви очарователно, фигурата – елегантна, а осанката – царствена. Маниерите Ви са изискани, речта Ви – разумна, а присъствието – необикновено. Ето защо ако историята, която следва, Ви даде дори един миг забавление, нищо повече не би могъл да желае Вашият покорен слуга. Авторът“ (ДжО/Ю 2007). С това посвещение към сестра си започва едно от най-ранните детско-юношески произведения на Джейн Остин². Посвещението е от изключителна важност за настоящото изследване, поради ценната информация, която съдържа. Романът „Прекрасната Касандра“ от самото си създаване има своя цел и тя е *да забавлява*, но не кой да е, а именно по-голямата сестра на Джейн Остин, която носи същото име като главната героиня – Касандра. Касандра има голямо влияние върху сестра си Джейн и е нейна много близка довереница. Така написано посвещението е ключ към разтълкуването на тази творба, толкова странна на пръв поглед.

Джейн Остин я определя като роман, но всъщност той не е повече от 4 странички. Романът е разделен на 12 части, озаглавени от нея като глави, а всяка глава е съставена от две до три изречения. Прочитайки творбата, един обикновен читател, почитател на Джейн-Остиновото творчество, би се съгласил, че това е безсмислица, написана от дете и в нея няма нищо особено. Сюжетът не впечатлява, очакваната любовна история не се осъществява. Но тогава следва въпрос защо тази с нищо невпечатляваща детска измислица, плод на голямо въображение, е обект на изследване в настоящия доклад. За един истински почитател на творчеството на Джейн Остин романът ѝ е истинско бижу, което крие повече, отколкото показва.

„Прекрасната Касандра“ попада в първия том от сборника „Ювеналия“ на Оксфордското издание, поместило ранните ѝ творби. „Първи том: първите 11 елемента са написани сякаш от детска ръка и е стилистично доказателство, което може да се свърже с най-ранния период от Джейн-Остиновото писане“³(вж. ДжО/Ю 1980). „Ювеналия“ е съставен от самата Джейн Остин, която преписва и обединява ранните си

² Именно Касандра е тази, която унищожава десетки от писмата в кореспонденцията между двете сестри с цел да предпази паметта на вече известната Джейн Остин.

³ Преводът е мой – К. Д.

творби в три тетрадки – общо те са 27 ръкописа (ДжО/Ю 1980). Според изданието първите 11 ръкописа (Първи том), в това число и „Прекрасната Касандра“, се отнасят до годините от 1887 до 1890 г. Условно се приема, че самият роман, обект на настоящия доклад, е писан, когато Джейн Остин е на около дванадесет. Определянето на годините и периода на писане е важен за изследването, тъй като то е доказателство за началото на писателската наклонност у младата Остин и за нейните литературни интереси на тази крехка възраст.

Сюжет

Романът „Прекрасната Касандра“, като една завършена творба, съдържа в себе си посвещение, подпис от „авторката“, с което се доказва едно зряло осмисляне на труда, писан от човек със статут на съчинител, притежател на текста. Текстът е оформен и зададен като роман в 12 части, всяка от които е едно завършено смислово цяло и фрагмент от деня на главната героиня. Романът отговаря на критериите за завръзка, кулминация, развързка. В сюжетно отношение той описва един наситен със събития ден:

„16-годишната Касандра открадва едно боне, предназначено за графинята, и се впуска из улиците на Лондон. Запознава се с млад мъж, изяжда шест сладоледа, но не плаща нито един. Прави един тегел с карета до Хампстед и обратно в същата точка, от която е тръгнала, но не може да плати и игриво слага бонето върху главата на кочияша, който безмилостно иска своите пари. Касандра тича из улиците, за да се озове накрая в дома си и да огласи, че това е един наистина добре прекаран ден“ (Земярска/Zemyarska 2022).

Знае се, че Джейн Остин и семейството ѝ принадлежат към една интересна и типично английска прослойка – джентри. Семейства относително заможни, без да са благородници, но и без да са селяни. Отраснала в такава среда, Остин пише предимно за нея и то от самото начало на своята писателска дейност. В романа „Прекрасната Касандра“ главната героиня принадлежи на именно този род английски семейства. „Касандра бе дъщеря и единствена дъщеря на прочута шапкарка от „Бонд Стройт“. Баща ѝ бе от благородническо потекло, по-точно близък роднина на икономата на херцогиня...“ (ДжО/Ю 2007). Започвайки така, читателят лесно долавя типичния саркастичен тон на писателката Джейн Остин, с тази разлика, че в тези години Джейн Остин все още не е *писателката*. Още тук в първа глава е зададен статутът на Касандра, а в следващата са назовани и годините ѝ – 16 годишна възраст. В следващите глави е описано влюбването на Касандра в една... *шапка*, с

което авторката преобръща романтичното начало в иронично. Първата ѝ среща, след като дръзката Касандра излиза на улицата, е именно с красив джентълмен, на когото тя просто кимва и го подминава – любовната линия е напълно прекъсната. Споменатият вече стил на писане при авторката очевидно се е формирал именно в тези млади години, тъй като в този роман той е вече налице – иронизирани са както *любовната линия*, така и *мотивът за пътя* – тя иска да бъде закарана с каретата до определено място и веднага след това да бъде върната там, откъдето е тръгнала; абсурдно е *плащането на кочияша* – Касандра му нахлузва шапката, с която „покорява“ света до този момент. Иронизира се *срещата ѝ с Мария* – изчервяване, поклон, усмивки и подминаване без нито една изречена дума помежду им. Едни осъждани от писателката характеристики на девойките, които по-късно Джейн Остин осмива при г-жа Бенет в „Гордост и предразсъдъци“; и г-жа Дашууд и дъщеря ѝ Мариан с вечните им припадъци, изчервявания и тюхкания в „Разум и чувства“. Появява се *Вдовицата*, която провира главата си през прозорчето, за да подпита Касандра (която е на улицата) как е, един често срещан мотив за *вдовицата клюкарка*, който отново може да се срещне при г-жа Дашууд, а и в още една ранна юношеска творба на писателката – „Лейди Сюзън“. Иронизира се времето, прекарано вън от дома като пълно с приключения, които не довеждат до никаква промяна в душевното или психологическото състояние на героинята, въпреки че тя бяга от родителите си в продължение на 7 часа – за главната героиня това е бил „един добре прекаран ден“. Интересно е, че при така изложените последователно изброени осмивания на отделни случки или персонажи се наблюдава наслагване на иронизирани архетипи – любовта, пътя, приключението, вдовицата клюкарка и т.н. Очевидно подобно претоварване на сюжета с образи, които читателят е свикнал да вижда откъм тяхната идеална страна, е преднамерено и цели да сноси, да осмее, да забавлява. Но е нужно да се погледне контекстът на времето и подбудите за създаване на подобен тип роман.

„Прекрасната Касандра“ и „Сантиментално пътешествие из Франция и Италия“ – кръстосвания между „романи“

Джейн Остин не пътува извън Англия, но богатата библиотека на баща ѝ пастор Джордж Остин е достатъчна, за да доведе света пред нозете ѝ. Известни са писателите, които чете и от които е повлияна. Ефектът на „Сесилия“ от Франсис Бърни в творчеството на Остин например е голям и за това съдим по заглавието на един от най-известните

романи на Джейн Остин – „Гордост и предразсъдъци“⁴. Самата Джейн Остин в писмо до сестра си Касандра споделя, че *избира* да харесва романите на Еджуърт (навярно ирландската писателка Мария Еджуърт, също нейна съвременничка) (ДжОЛ/ЈОЛ). Робърт П. Ървин пък пише за голямото влияние на Самюел Ричардсън с епистоларния му роман „Памела“ (Irvin/Ървин 2005: 12). Можем да се съгласим и с това, тъй като едни от първите ѝ литературни опити в „Ювеналия“ са именно в епистоларен жанр – „Замъкът Лезли“; „Джак и Алис“; „Лейди Сюзън“. Известно е и влиянието от готическите романи, писани по онова време, за да се стигне до създаването на „Абатството Нортангър“ – пародия на готически романи⁵. На няколко места вече в зрелите си романи авторката включва преки цитати от поета Александър Поуп – също известен със своята сатира в поезията. Много писатели сравняват творчеството на Джейн Остин с това на Шекспир като само мисълта за подобно сравнение е вече чест. Обединяващото между някои от изброените автори и техните творби (изключвайки Шекспир) е времето им на творене, епохата и теченията, характеризиращи я – късния 18. век. Това е времето на предромантичните явления – сантиментализъм, мелодраматизъм. В периода, когато Джейн Остин пише „Прекрасната Касандра“, тези творби са вече популярни сред читателската аудитория на Англия. Твърде вероятно е още тогава, само на 12 години, младата Остин да е чела някои от тях. Доказателство за това са споменатите в предишната глава иронизирани архетипи в романа „Прекрасната Касандра“, които могат да се отнесат към цели три литературни течения. Темата за *любовта* е универсална и тя често се среща в сантименталните романи; мотивът за *пътя и приключението*, на който е задължително да се случи нещо драматично с героя/героинята, е типичен за приключенските мелодраматични романи от онази епоха; и не на последно място е сатирата. Тя е сякаш задължителният почерк за писателката. „Прекрасната Касандра“ е образец за съвкупност от иронизиране на три литературни течения, които авторката разпознава, доставят ѝ удоволствие при четенето им и решава да се забавлява в своя лична творба и с *трите*.

⁴ Смята се, че заглавието на „Гордост и предразсъдъци“ е било подсказано на Дж. Остин от романа на нейна популярна съвременничка Фани Бърни „Евелина“, в чийто край се среща изречението: „Така, цялата тази нещастна история бе резултат от гордост и предразсъдъци“ – вж. „Западноевропейска литература“, том 6, Симеон Хаджикосев, стр. 93.

⁵ Връзката на Остин с готическия роман е осветлена от О. Ковачев (Ковачев/Kovachev 2004: 68 – 89).

Но романът „Прекрасната Касандра“ не може да се постави в рамките на нито едно от трите литературни течения, тъй като той отскача встрани от техните жанрови граници, пародирайки най-отчетливите им характеристики. Подобно заиграване с популярни жанрове на съвремието си прави и писателят Лорънс Сърн, който също пародира сентиментализма и приключенските мелодраматични романи в своя роман „Сантиментално пътешествие из Франция и Италия“. Това е втората творба от Лорънс Сърн, писана в последните години преди да почине, и останала незавършена, дори прекъсната по средата на едно изречение. Творбата е пародия на пътешественическите романи от 18. в., повлияла на много чуждестранни автори. „Славата на „Сантиментално пътешествие...“ навремето била още по-голяма от „Тристам Шанди“. (Хаджикосев/Hadzhikosev 2010: 377). С. Хаджикосев не е съгласен с наименоването на творбата роман, а по-скоро пътепис, иронизиращ пътеписите, писани тогава. Славата на „Сантиментално пътешествие“ е била голяма и в Англия. Джейн Остин се ражда само 7 години след смъртта на Лорънс Сърн, и когато започва първите си опити в писателското поприще, тя борави с ироничен стил на писане. Твърде вероятно е да се е запознала с творбите на Лорънс Сърн. Въпреки че все още нямам сведения за влиянието му върху творчеството на Джейн Остин, според мен такова съществува и то може да бъде доказано.

„Прекрасната Касандра“ е обявена за роман още в заглавието. Следват дванадесет части, озаглавени като глави, съдържащи малък обем от изречения, които представят отделни случки от деня на Касандра. Самото определяне на творбата като роман в 12 части е пародирани на тогавашните пътешественически романи, известни със своя обем, обстоятелственост, детайлност. Романът съдържа посвещение (вж. по-горе в изложението), което ясно заявява, че произведението има за цел да *забавлява*. Ако се разгледат внимателно отделните глави на „Прекрасната Касандра“ в сравнение със „Сантиментално пътешествие“, се наблюдават известни кръстосвания между тях. Избрани отделни сцени от романа на Лорънс Сърн са пародирани в „Прекрасната Касандра“. Така се получава една своеобразна *пародия на пародията*.

Както стана известно в по-горе първа, втора и трета глава от „Прекрасната Касандра“ са своеобразна пародия на любовната тема, която е пресечена, и която авторката иронизира чрез влюбването на Касандра в шапка и удобното подминаване на джентълмена на улицата. Но същественото тук е, че Касандра бяга от магазина на майка си с откраднатата шапка съвсем неочаквано и необмислено, без никаква причина, „за да си търси щастието“ (ДжО/Ю 2007). По същия начин много вне-

запно и без да е планирано в „Сантиментално пътешествие...“ пастор Йорик в рамките на едно изречение събира багажа си, заминава от Англия и яде пиле фрикасе във Франция: „И като се отказах от спора, отидох право в своето жилище, събрах в багажа си половин дузина ризи и чифт черни копирени панталони – [...] – седнах в дилижанса за Дувър и тъй като пощенският кораб отплува в девет часа на следващата сутрин, към три вече обядвах пиле фрикасе [...]“ (LC/LS). В следващата четвърта глава Касандра влиза в сладкарница и изяжда шест сладоледа, след което отказва да плати, блъска сладкаря и излиза. Джанет Тод по повод ранните творби на писателката казва: „Всяка творба е осъзнато литературно осмиване на идеята за реализъм чрез преувеличаване на детайли от обикновения живот, преувеличаване на настоящите хиперболически навици и превръщането на обичайните сюжетни похвати в пародия на четенето за възрастни.“⁶ (Todd/Тод 2008: 5) Храната тук е доста преувеличена в количествата, наподобявайки изобилието на погълнатата храна в романа на Франсоа Рабле. Самата мисъл за това как 16-годишна девойка яде шест сладоледа, а след това блъска сладкаря на земята звучи абсурдно и гротесково, като навярно авторката цели през този епизод да внесе забавлението, към което се стреми романът ѝ, тъй като по-нататък подобни „смешни/абсурдни“ сцени няма. Подобна гротесковост също се среща в творчеството на Лорънс Сърн, за когото С. Хаджикосев пише, че е силно повлиян от Рабле (Хаджикосев/Hadzhikosev 2003: 370). Силно показателни за сходствата в двата романа са сцените с пътешествията на героите. В пета глава Касандра се качва в карета и иска да бъде откарана до Хампстед, но когато пристига, тя заповядва на кочияша да обърне и да я върне на Бонд Стрийт. Иронизира се мотивът за пътя или по-скоро за безцелното пътуване. В частта „Дезоближанът. Кале“ от „Сантиментално пътешествие...“ Йорик се качва в един стар дезоближан, за да се... усамоти. Желаетейки да остане сам, за да опише своите наблюдения от пътешествието, той решава да използва едно возило за *кабинет* – друг начин да се иронизира мотивът за пътя, но тук пътуването е неслучило се. В същата пета глава от „Прекрасната Касандра“ героинята не заплаща превоза си и решава да даде шапката си на кочияша. А в „Сантиментално пътешествие...“ Йорик дарява старата си кутия за емфие на монаха, просещ милостиня. И в двата случая разменният предмет е минимализиран по стойност. В шеста глава Касандра среща на улицата Мария, за която читателят не знае нищо, но очевидно двете момичета се познават. Те си кимват, изчервя-

⁶ Преводът е мой – К. Д.

ват се и Касандра подминава Мария. Този епизод може да се разглежда по два начина. Както стана дума по-рано, Джейн Остин винаги е иронизирала женските преструвки и фалшиви превземки. Тук изчервяването е ненужно и от нищо непровокирано, така че то изглежда напълно излишно и изкуствено, бъдещо ирония. Но ако приемем, че „Прекрасната Касандра“ е отчасти повлияна от „Сантиментално пътешествие из Франция и Италия“ то тази среща между Касандра и Мария придобива далеч повече скрити послания. Тя се превръща в интертекстуалност между три произведения. В „Сантиментално пътешествие...“ в главата „Мария. Мулен“ Йорик среща Мария, чиято история и трагична съдба е разказана още в „Животът и мненията на Тристрам Шанди. Джентълмен“ (JC/LS). Но срещата между Йорик и Мария е разтеглена в цели три глави, посветени на клетата девойка, за която читателя разбира, че е полудяла напълно след смъртта на баща си. Подзначенията, които Лорънс Стърн влага в диалога между творбите си, е напълно осмян и прекъснат, превърнат в детско изчервяване и подминаване от страна на Касандра в „Прекрасната Касандра“.

След внимателен паралелен прочит на двете творби е трудно да не се забележат известните прилики между тях. Истина е, че Джейн Остин е избрала само най-емблематични моменти от романа на Лорънс Стърн, които е трансформирала по свой усет и право в забавни карикатури от деня на шестнадесетгодишната Касандра. Но историята на момичето завършва благополучно и то е доволно от прекарания ден, докато за пътешествията на Йорик можем само да гадаем, типично за Стърновия похват не завършва романите си⁷.

Заклучение

Джейн Остин се явява на полето на литературната история още като съвсем малка и невръстна писателка, но дори на тази крехка възраст чрез своите творби тя показва начетеност, стил, усет за света и неговите опитващи се да се маскират персонажи, които тя умело разсъблича чрез своето деликатно перо. Още на 12 години тя вече има самосъзнанието да отграничи дадени стилове, жанрове, литературни течения. Да определи онези, които допадат на нейния светоглед и да останат вярна на своя избор до смъртта си. Маниерът за иронизиране на

⁷ „За разлика от характерното за повествователната стратегия на века оспорване на конвенцията за завършеност чрез иронично свръхстарателното ѝ удържане, което се проявява в творчеството на преобладаващия брой романисти от Фийлдинг и Голдсмит до Дидро, Лорънс Стърн демонстративно отказва да завърши романа си“ (Протохристова/Protohristova 2003: 109).

всяко модно, наложило се от обществото поведение е нейният почерк в романите ѝ. На 12 години, когато създава „Прекрасната Касандра“ тя иронизира модерните за обществото литературни течения. Навярно избира за образец „Сантиментално пътешествие из Франция и Италия“ от Лорънс Стърн, като изследването се опита да докаже множеството прилики между двата романа. На преден план в романа на Джейн Остин несъмнено е пародията на приключенските мелодраматични романи от онази епоха, но не е за пренебрегване пародираната сантиментална сценка с младия джентълмен, както и появата на често срещан персонаж вдовицата клюкарка, удобно подмината и пренебрегната от Касандра. При още по-задълбочен прочит на романа биха могли да се намерят други кръстосвания и влияния върху творбата и нейната авторка от популярните за онова време романи. Но за мен най-силно е влиянието на Стърновия роман. Подобно сравнение доказва две неща – младата писателка чете популярни романи, те ѝ влияят и тя има нуждата да пише за тях; Джейн Остин е писателка, без да е нужно оповестяването ѝ за такава, още на 12 години, ако не и по-рано. Разбирането какво е пародия, с какви инструменти и мотиви си служи жанрът, усвояването на похват и стил и заиграването с вече утвърдено пародийно произведение са доказателства за ярка интелигентност и развит усет към литературата. През романа „Прекрасната Касандра“ читателят се докосва до една непозната страна на Джейн Остин – детето, можещо да се забавлява с осмиване на книги.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Irvine/Ървин 2005:** Irvine, R. P. *Jane Austen*. Abingdon, Oxon: Routledge, 2005. **Землярска/Землярска 2022:** Землярска, Ф. *Джейн Остин на единадесет* в: Литературен вестник, бр. 35/ 2022. [Zemiarska, F. *Dzhein Ostin na edinadeset in: Literaturen vestnik br. 35/ 2022.*]
- Ковачев/Kovachev 2004:** Ковачев, О. *Готическият роман*. София: Еднорог, 2004. [Kovachev, O. *Goticheskiyat roman*. Sofia: Ednorog, 2004.]
- Протохристова/Protohristova 2003:** Протохристова, К. *Западноевропейска литература*. Пловдив: Летера, 2003. [Protohristova, K. *Zapadnoevropeiska literatura*. Plovdiv: Letera, 2003.]
- Todd/Тод 2006:** Todd, J. *The Cambridge Introduction to Jane Austen*. New York: Cambridge University Press, 2006.
- Хаджикосев/Hadzhikosev 2003:** Хаджикосев, С. *Западноевропейска литература. Барок. Класицизъм. Просвещение. Том 2*. София: Сиела, 2003. [Hadzhikosev, S. *Zapadnoevropeiska literatura. Barok. Klasicizam. Prosveshchenie. Tom 2*. Sofia: Siela, 2003.]

Хаджикосев/Hadzhikosev 2010: Хаджикосев, С. *Западноевропейска литература. Големите английски романисти от XIX век. Том 6.* София: Сиела, 2010. [Hadzhikosev, S. *Zapadnoevropeiska literatura. Golemite angliiski romanisti ot XIX vek. Tom 6.* Sofia: Siela, 2010.]

ИЗТОЧНИЦИ

ДжО/ЮО 1980: Austen, J. *Juvenilia.* – In: Volume VI. *Minor Works.* Edited by R.W. Chapman. Oxford: Oxford University Press, 1980.

ДжО/ЮО 2007: Остин, Дж. *Катрин и други произведения.* София: Мърлин Пъбликейшън, 2007. [Ostin, J. *Katrin I drugi proizvedeniya.* Sofiya: Marlin Pablikeishan, 2007.]

ДжОЛ/ЮОЛ: Остин-Лий, Дж. *Животът на Джейн Остин.* София: Мърлин Пъбликейшън, 2008. [Ostin-Lii. J. *Zhivotat na Dzhein Ostin.* Sofiya: Marlin Pablikeishan, 2008.]

ЛС/ЛС: Стърн, Л. *Сантиментално пътешествие из Франция и Италия.* София: Народна култура, 1981. [Starn, L. *Santimentalno pateshestvie iz Franciya I Italiya.* Sofia, 1981.]

УУ/УУ: Улф, В. *Смъртта на едnodневката.* София: Народна култура, 1983. [Ulf, V. *Smartta ana ednodnevkata.* Sofiya: Narodna kultura, 1983.]